

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет залізничного транспорту
ННЦГО
кафедра іноземних мов

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему

**Англійські фразеологічні одиниці як відображення ментальності
англійської нації**

Виконала: студентка групи 201 – ППТГ – Д23
спеціальності 035 Філологія
освітньої програми «Професійний переклад в
транспортній галузі»

Корольова Олена Вікторівна

Керівник: к.ф.н, доцент Нешко С.І.

Рецензент: к. ф. н., доцент Близнюк Л.М.

Український державний університет залізничного транспорту

ННЦГО

Кафедра іноземних мов

Другий (магістерський) освітній рівень

Спеціальність 035 Філологія

Освітня програма: Професійний переклад у транспортній галузі

Затверджено на засіданні кафедри іноземних мов

Протокол № 10 від 20.05.2024 р.

Завідувач кафедри Нешко С.І.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТА

Корольової Олени Вікторівни

Тема роботи: *«Англійські фразеологічні одиниці як відображення ментальності англійської нації»*

Керівник роботи: *Нешко С.І., к.ф.н., доцент*

Строк подання студентом роботи: *10 січня 2025 року*

Дата видачі завдання: *20 травня 2024 року*

АНОТАЦІЯ

Корольова О.В. Англійські фразеологічні одиниці як відображення ментальності англійської нації. Кваліфікаційна робота освітнього рівня «магістр». На правах рукопису. Спеціальність – 035 Філологія, спеціалізація – 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська. Харків, 2024.

У роботі досліджено фразеологізми, пов'язані з концептосферою **WEATHER** в англійській лінгвокультурі. Робота виконана в рамках **лінгвокультурологічного** та **лінгвокогнітивного** напрямків, що дозволяє дослідити, як через мовні одиниці відображається національне світосприйняття та культурні цінності британців. Здійснено структурний, семантичний, функціонально-стилістичний, контекстний та компонентний аналізи. Зроблено висновок, що особливості географічного росташування та погода країни знайшла своє відображення в англійській лінгвокультурі.

Ключові слова: концептосфера, лінгвокультурологічний, фразеологічні одиниці, конотація.

Annotation

Korolyova O.V. English Phraseological Units as a Reflection of the Mentality of the English Nation. Master's Thesis. Manuscript form. Specialty – 035 Philology, Specialization – 035.041 Germanic Languages and Literatures (including translation), first language – English. Kharkiv, 2024.

This study examines phraseological expressions related to the conceptual sphere of WEATHER within English linguistic culture. Conducted within the frameworks of linguistic-cultural and cognitive-linguistic studies, the work explores how language units reflect national perception and cultural values of the British people. The research includes structural, semantic, functional-stylistic, contextual, and component analyses. The conclusion indicates that the country's geographic location and weather are embedded in English linguistic culture.

Keywords: conceptual sphere, linguistic-cultural, phraseological units, connotation.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ФРАЗЕОЛОГІЗМ ЯК ОБ’ЄКТ ВИВЧЕННЯ ЛІНГВІСТИКИ	8
1.1 Лінгвістичні дослідження фразеологізмів	8
1.2 Англійська ментальність крізь призму мови	11
1.3 Класифікація фразеологічних одиниць англійської мови	13
1.4 Переклад фразеологічних одиниць	21
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I	24
РОЗДІЛ 2 ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ, ЩО ВІДОБРАЖАЮТЬ АНГЛІЙСЬКУ МЕНТАЛЬНІСТЬ	26
2.1 Феномен погоди в англійській культурі	26
2.2 Фразеологічні одиниці з позитивною та негативною конотацією	29
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II	40
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	43
ДОДАТОК. КЛАСИФІКАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ КОНЦЕПТОСФЕРИ «WEATHER»	47

ВСТУП

Поширення сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, збільшення швидкості обміну інформацією та легкість доступу до неї призвели до того, що сучасний світ перетворився на «глобальне середовище». На тлі науково-технічного прогресу зростає увага до антропоцентричної парадигми, де в центрі досліджень опиняється **мовна особистість**. У цьому контексті велике значення має вивчення мови з точки зору міжкультурної комунікації, контактної лінгвістики та лінгвокультурології, адже саме мова є важливим елементом, через який проявляється культурна ідентичність і специфіка нації.

Національно-культурні особливості мови, поряд з універсальними закономірностями, яскраво відображаються у її **лексичному та фразеологічному фонді**. Лексика, яка функціонує у фразеологізмах (ФО), є цінним джерелом інформації про **ментальні особливості нації**, її світосприйняття та культурні традиції. Фразеологізми є особливими одиницями мови, у яких втілені культурна самосвідомість, суспільні ідеали та історичний досвід народу. Вони опосередковано передають світогляд, соціальний устрій і домінуючі ідеологічні установки певної епохи. Таким чином, фразеологічна система є своєрідним «дзеркалом» побуту і культури нації. Знайомство з фразеологізмами іноземної мови дозволяє людині глибше проникнути в **національну культуру** цієї мови.

Для представників британської нації однією з ключових складових національної концептосфери є концепт **WEATHER** (погода), який належить до базового комунікативного блоку британського суспільства. Погода відіграє важливу роль у повсякденному житті та культурі британців, і це відображається в численних фразеологізмах, пов'язаних з погодними умовами.

Дана робота присвячена дослідженню фразеологізмів, пов'язаних з концептосферою **WEATHER** в англійській лінгвокультурі. Робота виконана в рамках **лінгвокультурологічного** та **лінгвокогнітивного** напрямків, що дозволяє дослідити, як через мовні одиниці відображається національне світосприйняття та культурні цінності британців.

Актуальність дослідження зумовлена сучасними тенденціями розвитку лінгвістики, зокрема зростаючим інтересом до взаємозв'язку між мовою, культурою та мисленням. Ця загальна спрямованість наукової парадигми робить дослідження взаємодії мови і культурного контексту вкрай важливим. Особливо це стосується фразеологізмів, які відображають глибинні культурні та ментальні особливості носіїв мови.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що фразеологічні одиниці (ФО) з компонентом «погода» недостатньо вивчені в сучасній лінгвістиці на матеріалі лексикографічних джерел та корпусу англійської мови. Дослідження пропонує новий підхід до вивчення цих фразеологізмів, систематизуючи їх у групи та підгрупи з урахуванням культурного контексту та специфіки окремих компонентів концепту **WEATHER**. Зокрема, важливим елементом новизни є проведення лінгвокультурологічного аналізу, що дозволяє глибше зрозуміти роль погоди в англійській культурі та її відображення у фразеологічному фонді мови.

Ця класифікація та підхід до аналізу компонентів **WEATHER** вносять вагомий внесок у розширення знань про фразеологічну систему англійської мови та взаємодію мови і культури.

Мета дослідження полягає у дослідженні (розгляді, вивченні) змісту концептосфери "WEATHER" шляхом виявлення й аналізу фразеологічних одиниць, які репрезентують цю концептосферу в англійській лінгвокультурі.

Дана мета зумовила вирішення низки **завдань**:

- 1) Розглянути фразеологію як самостійну дисципліну англійської мови.
- 2) Висвітлити предмет і основні завдання фразеології.
- 3) Дослідити специфіку англійських фразеологізмів, що відображають особливості англійської національної культури.
- 4) Охарактеризувати феномен погоди в англійській культурі, в тому числі з соціокультурної точки зору.
- 5) Проаналізувати значення та вживання фразеологічних одиниць, у складі яких використовуються назви природних явищ та пір року.

Об'єктом дослідження є концептосфера WEATHER та її фразеологізми в англійській лінгвокультурі.

Предметом дослідження є англійські фразеологізми, що відображають національний характер, як один із аспектів англійської культури.

Методи дослідження були обумовлені цілями та задачами. До них відносяться: структурний, семантичний, функціонально-стилістичний, контекстний та компонентний аналізи.

Матеріалом для дослідження були використані дані етимологічних, фразеологічних, тлумачних, синонімічних словників англійської мови, тезаурусів, задіяні інтернет ресурси та корпус даних англійської мови British National Corpus.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використання результатів і матеріалів дослідження в лекціях з лексикології, лінгвокультурології, міжкультурної комунікації, науково-дослідній роботі студентів, при розробці курсів з англійської мови та в лексикографічній практиці.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатку.

У **першому** розділі розглядається загальна теорія фразеологізмів, у тому числі, історія їх дослідження, класифікація та особливості перекладу на українську мову; відбувається ознайомлення з менталітетом англійців.

У **другому** розділі надається аналіз та класифікація фразеологізмів концептосфери **WEATHER**, а також пропонується їх переклад на українську мову та аналіз (огляд, дослідження, оцінка) вживання у контексті.

У загальних **висновках** наводяться підсумки проведеного аналізу.

Список використаної **літератури** містить 42 джерела. Обсяг текстової частини роботи становить 43 сторінки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баран Я.А., Зимомря М.І. та ін. Фразеологія: знакові величини. Навч. посіб. – Вінниця: Нова книга, 2008. – 256 с.
2. Баллі Ш. Синтаксис експліцитної модальності. Мовознавство. 2021. № 3. С. 66-73.
3. Білоноженко В. М. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів / В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк. – К. : Наук. думка, 1989. – 154 с.
4. Бодик О.П., Рудакова Т.М. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 416 с.
5. Давиденко Л. Б., Бойко В. М. Авторські модифікації фразеологічних одиниць у художньому мовленні // Мовознавство. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. – 2012. – С. 30 – 33.
6. Зацний Ю.А. Сучасний англomовний світ і збагачення словникового складу / Ю.А. Зацний. -Л.: ПАІС, 2007. -228 с.
7. Галинська О. М. Фразеологізми як знаки культурної інформації [Текст] / О. М. Галинська // Проблеми зіставної семантики: збірник наукових статей. – Вип. 10 / відп. ред. Корольова А. В. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2011. – Ч. 2. – С. 72-76.
8. Гурбанська С. О. Фразеологічна ідентифікація узуальних та okazіальних стійких висловлювань у художніх текстах // Studia linguistica : збірник наукових праць / КНУТШ. – Київ, 2009. – Вип. 3. – С. 68–75.
9. Калашник В. С. Словник фразеологічних антонімів української мови / Калашник В. С., Колоїз Ж. В. — 3-є вид., допов. — К.: Довіра, 2006 — 349 с.

10. Кожуховська Л. Системні класифікації фразеологічних одиниць в україністиці [Текст] / Л. Кожуховська // Мовознавчі студії. Випуск 2: Фразеологізм і слово у тексті і словнику. – Дрогобич : Посвіт, 2010. – С.192-198.
11. Крисанова Т. А. Особливості перекладу англійських економічних термінів в умовах безеквівалентності / Т. А. Крисанова // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". – 2015. – №14. – С. 371– 374.
12. Левченко О. П. Фразеологічна символіка: лінгвокультурологічний аспект : Моногр. / О. П. Левченко. - Л., 2005. - 349 с.
13. Руснак В.І. Зоосемічні фразеологічні одиниці як носії національно маркованої вторинної номінації [Текст] / В. І. Руснак // Наукові записки. Серія «Філологічна». Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія». – Вип. 19. – 2011. – С. 329–336.
14. Селіванова О.О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти). – К.-Черкаси: Брама, 2004. – 276 с.
15. Скиба Н. Активні фразеотворчі процеси в українській публіцистичній і художній прозі кінця ХХ – початку ХХІ ст.) : Автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.01 / Н. Скиба: Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Ін-т філол. – К., 2005. – 17 с.
16. Ужченко В.Д. Українська фразеологія: Навч. посіб. / В.Д. Ужченко, Л.Г. Авксентьєв. – Харків: Основа, 1990. – 168 с.
17. Устенко Н. Семантико-стилістичні особливості функціонування фразеологізмів у мові художніх творів В. Винниченка / Наталія Устенко // Наукові записки : зб. наук. ст. Серія «Філологічні науки (літературознавство, мовознавство)». – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2005. – Вип. 62.– Ч. 1. – С. 251–256.

18. Фразеологія // Універсальний словник-енциклопедія. — 4-те вид. — К. : Тека, 2006.
19. Carter, R., & McCarthy, M. (2006). *Cambridge Grammar of English: A Comprehensive Guide to Spoken and Written English Grammar and Usage*. Cambridge University Press.
20. Collins, COBUILD Idioms Dictionary 2012.
21. Cowie, A. P. (Ed.), Oxford Dictionary of Idioms. Oxford University Press, 2000.
22. Fox, K. (2010). *Watching the English: The Hidden Rules of English Behaviour*. London: Hodder & Stoughton.
23. Gibbs, R. W. (2006). *Embodiment and Cognitive Science*. Cambridge University Press.
24. Gibbs, R. W., & Colston, H. L. (2012). *Interpreting Figurative Meaning*. Cambridge University Press.
25. McCarthy, M. (2006). *Exploring Spoken English*. Cambridge University Press.
26. McCarthy, M., O’Keeffe, A., & Walsh, S. (2010). *Vocabulary Matrix: Understanding, Learning, Teaching*. Heinle Cengage Learning.
27. McCarthy, M., & Carter, R. (2004). *If You Can't Tell a Spoon from a Knife, How Can You Say You Know a Word? The Definition of the Word from a Corpus Perspective*. In *Lexical Issues in Language Learning*, 2, 1–12.
28. Sinclair, J. (2004). *Trust the Text: Language, Corpus and Discourse*. Routledge.
29. Speake, J. (Ed.), Oxford Dictionary of Proverbs. Oxford University Press, 2008.
30. Spears, R. A., McGraw-Hill Dictionary of American Idioms and Phrasal Verbs. McGraw-Hill, 2005.
31. Widdowson, H. G. (2004). *Text, Context, Pretext: Critical Issues in Discourse Analysis*. Blackwell.
32. Widdowson, H. G. (2003). *Defining Issues in English Language Teaching*. Oxford University Press.

33. **Cambridge Dictionary of Phrasal Verbs**
<https://dictionary.cambridge.org>
Oxford Learner's Dictionaries: Phrasal Verbs
<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com>
34. **The Free Dictionary: Phrasal Verbs**
<https://idioms.thefreedictionary.com>
35. **English Club - Phrasal Verbs List**
<https://www.englishclub.com>
36. **British Council - Phrasal Verbs**
<https://learnenglish.britishcouncil.org>
37. **ESL Lounge - Phrasal Verb Exercises**
<https://www.esl-lounge.com>
38. **UsingEnglish.com - Phrasal Verbs Dictionary**
<https://www.usingenglish.com>
39. **FluentU - Phrasal Verbs in Context**
<https://www.fluentu.com>
40. **BBC Learning English - The Grammar Gameshow: Phrasal Verbs**
<https://www.bbc.co.uk/learningenglish>
41. **Daily English Phrasal Verb**
<https://www.dailyenglishphrasalverb.com>
42. **English Page - Phrasal Verb Dictionary**
<https://www.englishpage.com>
43. **SpeakLanguages.com - Phrasal Verbs**
<https://www.speaklanguages.com>
44. [Bibliothèque nationale de France](#) BNF: платформа відкритих даних - 2011].